

John Maynard Keynes

(1883 – 1943)

Brumunddal Rotary

12.09,2016

Arne Olav Loeng

Hvorfor verdt et foredrag?

- Med sin bok ” The General Theory of Employment, Interest and Money” (1936) kom han for ettertida til å prege den samfunnsøkonomiske vitenskap (økonomikken) med sin innsats. I tida etter 1936 snakker man om en egen skole i økonomikken: Keynesianerne. Hans bidrag har fortsatt relevans.

DEN KLASSISKE TRADISJON

- Klassisk økonomisk teori før 1930 årene omhandlet mange forhold, også om ubalanse i arbeidsmarkedet:
 - Et hovedtrekk var at det fantes "en usynlig hånd", en "markedsmekanisme", et "selvkorrigerende system", som automatisk sørget for at den samlede etterspørsel var passe stor til å gi full sysselsetting.
 - Når det oppsto arbeidsløshet i samfunnet, var det et spørsmål om å ha tålmodighet, vente på "bedre bøl".

1920-1940 SOSIALISTISK /KOMMUNISTISK PLANØKONOMI

- Preget av krig.
- Mest politikk i NEP "Ny økonomisk politikk"
- Lite økonomisk teori – mye eksperimentering
- Senere kom diskusjon blant økonomene om prisenes betydning i de sosialistiske økonomiene.

Den tidlige Keynes

- Hadde tidlig oppnådd en posisjon blant vedens ledende økonomer med dristige og originale meninger om aktuelle problemer.
- Hans teoretiske hovedverk før 1936, "A Treatise on Money" (1930) harmonerte stort sett med den mest framskrittsbetonte tankegang blant tidens økonomer.

Ny dramatisk situasjon

- Arbeidsledigheten
- Selvkorrigeringen uteble.

Keynes (1936):
The General Theory of Employment,
Interest and Money

- Representerte et brudd med rådende økonomisk teori.
- Tok sikte på å konstruere en enkel og oversiktlig teoretisk bruksmodell.
- Tungt tilgjengelig.

Hovedtrekkene 1:

- Sysselsetting og nasjonalproduktet er i et funksjonsforhold.

Hovedtrekkene 2:

- Nasjonalproduktet (R) er summen av det som konsumeres (C) og det som investeres (I):

$$R=C + I$$

Arbeidsledighet skyldes derfor at etterspørselen fra konsum og investering sammenlagt ikke er så stor som det som kan produseres ved full sysselsetting.

Hovedtrekkene 3:

- Konsumfunksjonen:

Konsumet i nasjonen er i en helt dominerende grad avhengig av nasjonalproduktet.

- Konsumtilbøyekigheten

Folk i alminnelighet vil ikke vil ikke bruke hele sin inntekt til øyeblikkelig konsum. Om inntekten øker vil ikke forbruket øke med samme beløp, ikke engang med samme relative beløp.

Konsumfunksjonen - forenkling

- Pedagogisk forenklet: $C = aR + b$

a og b er konstanter. Konstanten a er $1 > a > 0$
kalles den marginale konsumtilbøyelighet.

(4) MULTIPLIKATOREFFEKTEN:

$$R = \frac{1}{1-a} I + \frac{b}{1-a}$$

Det betyr at $endr.R > endr.I$

ettersom $\frac{1}{1-a} > 1$

$\frac{1}{1-a}$ kalles inntektsmultiplikatoren

og den blir større dess større a er.

Mer om multiplikatoreffekten

- Vi ser at inntektsmultiplikatoren er større jo større den marginale konsumtilbøyelighet er.
- Hvis $a=0,5$ blir multiplikatoren lik 2, dvs en gitt økning i investeringene vil føre til dobbelt så stor økning i nasjonalproduktet.
- Hvis $a=0,75$ blir multiplikatoren lik 4, dvs en gitt økning i investeringene vil føre til en fire ganger så stor økning i nasjonalproduktet.
- Hvis $a = 0,9$ blir multiplikatoren lik 10, dvs. osv.

Utvidet modell

- Vi kan ved en enkel utvidelse av modellen foran kan vi vise at :

Hvis det offentlige øker sine utgifter (f.eks til veginvesteringer) og øker skattene like mye (for å finansiere utgiftene), vil dette føre til en økning i nasjonalproduktet som er like stor som den offentlige utgiftsøkningen.

Budsjettbalanseteoremet

Praktisk bruk forutsatte:

- Nasjonal regnskap og –budsjett
- Utvikling av **økonometrien**
- Økonomiske planleggingsmodeller

Etterfølgerne i Norge:

- Ragnar Frisch (1895 – 1973)
- Trygve M. Haavelmo (1911 – 1999)
- Leif Johansen (1930 – 1982)

- Erik Brofoss (1908 – 1979)
- Petter Jacob Bjerve (1913 – 2004)
- Odd Aukrust (1915 – 2008)

Ettervirkinger

- Langtidsbudsjett
- Planlegging generelt

BLANDINGSØKONOMIEN

Den blandingsøkonomien vi har hatt etter krigen med en blanding av markedsøkonomi og offentlig styring, må kunne sies å være et barn av den Keynesianske revolusjon.